

Bir Risale Dersi

Risale-i Nur Külliyyatı – Sözler Kitabından 21. söz

Yirmi Birinci Söz

İki makamdır

Birinci Makam

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلٰی الْمُؤْمِنِیْنَ كِتَابًا مَّوْقُوْتًا

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: “Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor.” O zatın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım o zat o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: “Madem nefsim emmaredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise nefsimden başlarım.”

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkebe içinde, tembellik döşeğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil **beş ikazı** benden işit.

Birinci İkaz

Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir? Hiç kat’î senedin var mı ki gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyif için ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki ömrün azdır hem faydasız gidiyor. Elbette onun yirmi dördtten birisini, hakiki bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddi bir iştihak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İkinci İkaz

Ey şikem-perver nefsim! Acaba her gün her gün ekmeğe yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden usanç değil belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latîfe-i Rabbaniyemin hava-yı nesîmini cezb ve celbeden namaz dahi seni usandırmamak gerektir.

Evet, nihayetsiz teessürat ve elemelere maruz ve müptela ve nihayetsiz

telezzüzata ve emellere meftun ve pür-sevda bir kalbin kut ve kuvveti, her şeye kâdir bir Rahîm-i Kerîm'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir. Evet, şu fâni dünyada kemal-i süratle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise her şeye bedel bir Mabud-u Bâki'nin, bir Mahbub-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet, fıtraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezeli ve ebedî bir zatın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latîfe-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Üçüncü İkaz

Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarip olmak hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemi, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflaştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir "Ateş et!" emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder, târumar eder.

Evet, buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devama ciddi bir gayret almak lâzım gelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divaneliktir.

Madem hakikat böyledir. Âkıl isen ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvi bir hizmete sarf ediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılab eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin.

Birisi: Taat üstünde sabırdır.

Birisi: Masiyetten sabırdır.

Diğeri: Musibete karşı sabırdır.

Aklın varsa şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikati rehber tut. Merdane "Yâ Sabûr!" de, üç sabrı omuzuna al. Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini, eğer yanlış yolda dağıtmazsan her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

Dördüncü İkaz

Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki sana usanç veriyor? Halbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın.

Acaba bu misafirhane-i dünyada âciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya ve herhalde mahkemen olan mahşerde senet ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek sırat köprüsünde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır? Bir adam sana yüz liralık bir hediye vaad etse yüz gün seni çalıştırır. Hulfü'l-vaad edebilir o adama itimat edersin, fütursuz işlersin.

Acaba hulfü'l-vaad, hakkında muhal olan bir zat, cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediyeyi sana vaad etse pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi

veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu vaadinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen pek şiddetli bir te'dibe ve dehşetli bir tazibe müstahak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve latîf bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

Beşinci İkaz

Ey dünya-perest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşâgil-i dünyeviye'nin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki bütün vaktini ona sarf ediyorsun!

Sen istidat cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye'nin levazımâtını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil, belki hakiki bir insan gibi hakiki bir hayat-ı daime için sa'y etmektir. Bununla beraber meşâgil-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzulî bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En elzemini bırakıp güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun. Mesela, "Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır?" ve "Amerika tavukları ne kadardır?" gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir."

Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak." desen, ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin.

Aynen onun gibi sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terk etsen bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarf etsen o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki (**Hâşiye**) yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulattan kim yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki sen, Rezzak-ı Hakiki namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlukatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım." der. "Ben zaten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tembelliğe atacaktır. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ kabrime daha ziyade ışık göndereceğim, âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim."

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde senet yok ki ona mâliksin. Öyle ise hakiki ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâekall günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi hakiki istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan senin o günlük âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şahadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var. Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tabidir. Nasıl ki âyininde görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise siyah görünür. Kırmızı ise kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi düzgün ise sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde ya lehinde şahadet ettirebilirsin.

Eğer namazı kılsan o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdeta namazın bir elektrik lambası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi o âlemin zulümatını dağıtır ve o herc ü merc-i dünyeviyedeki karmakarışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir. اَللّٰهُمَّ زُورُ السَّمَوَاتِ وَالْاَرَضِ âyet-i pür-envarından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günlük âlemini, o nurun in'ikasıyla ışıktandırır. Senin lehinde nuranîyetle şahadet ettirir.

Sakın deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-i namaz nerede?" Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin –velev hissetmezse– namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikatten bir sırrı vardır, velev şuurun taalluk etmezse. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratib bulunur. Öyle de namazın derecatında da daha fazla meratib bulunabilir. Fakat bütün o meratibde, o hakikat-i nuranîyenin esası bulunur.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَسَلِّمْ عَلٰى مَنْ قَالَ «الصلوة عِمَادُ الدِّينِ»
وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

Hâşiye: Bu makam, bir bağda bir zata bir derstir ki bu tarz ile beyan edilmiş.

Kaynak: Bediüzzaman Said Nursi, Sözlür, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları